

۵۰ سؤال مهمی که بچه ها می پرسند (۱)

بهترین جواب ها برای سخت ترین، هوشمندانه ترین و عجیب

ترین سؤالهای کودک شما

جلد اول: سوالات کودکان ۴ تا ۸ سال

مؤلف: دکتر سوزان بارتل

مترجم: رضا رضایی

زیر نظر و به ویراستاری: دکتر محمد بهشتیان

(متخصص روانشناسی، استاد دانشگاه علامه طباطبائی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و بنیانگذار مشاوره اینترنتی در ایران)

بهشتیان

انتشارات بهشتیان

تهران ۱۳۹۰

درباره ۱۰۱ کتاب برتر تربیت فرزند

کتابی که پیش رو دارید یک جلد از مجموعه کتاب های "۱۰۱ کتاب برتر تربیت فرزند" انتشارات بهشتیان است. در هر یک از این کتاب ها به یکی از مسایل و مشکلات مربوط به تربیت کودک و نوجوان پرداخته شده و سعی شده است کتاب هایی برای انتشار انتخاب شوند که سه ویژگی ۱- سادگی و قابل فهم بودن، ۲- کاربردی بودن و ۳- انطباق با اصول و آخرین یافته های علم روانشناسی را داشته باشند. اکثر کتاب های این مجموعه جزو بهترین و پرفروشترین کتاب ها در حوزه تربیت کودک و نوجوان هستند.

تحقیقات متعدد نشان داده است که در اکثر موارد مطالعه کتاب مناسب می تواند بسیاری از نیازها و مشکلات والدین در حوزه تربیت فرزند را برطرف کند. بر همین اساس، انتشارات بهشتیان اقدام به انتشار کتاب های مناسب در تمامی حوزه های مربوط به تربیت فرزند کرده است. امید است که این کتاب ها بتواند گامی هر چند ناچیز در جهت ارتقاء سلامت روان جامعه بردارد.

در صورتی که پس از مطالعه این کتاب یا کتاب های دیگر این مجموعه به سوال یا مشکلی برخورد کردید، می توانید به سایت دکتر بهشتیان به آدرس www.beheshtiyani.ir مراجعه فرمائید. در این سایت امکان

مشاوره اینترنتی با دکتر بهشتیان وجود دارد. همچنین باعث مباحثات است اگر پیشنهادات و انتقادات خود را درباره این کتاب و دیگر کتاب های انتشارات بهشتیان به آدرس info@beheshtian.ir ارسال کنید.

دکتر محمد بهشتیان

متخصص روانشناسی

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی

بنیانگذار مشاوره اینترنتی در ایران

www.ketab.ir

فهرست مطالب

مقدمه مترجم	۱۱
مقدمه	۱۳
فصل ۱: جالانق نزن کی بزن	۱۹
۱. چقدر دیگه موندہ برسیم؟	۲۱
۲. با من بازی می کنی؟	۲۵
۳. می شه یکم غذا بخورم؟	۲۹
۴. چرا واسه صبحونه به هم شکلات نمیدی؟	۳۳
۵. چرا؟	۳۵
فصل ۲: ورود به دنیای بیرون	۳۹
۶. اجازه میدی با دوستم بازی کنم؟	۴۰
۷. چرا آلکس دیگه نمی خواد با من دوست باشه؟	۴۴
۸. بهم کمک می کنی تکالیفم رو انجام بدم؟	۴۸
۹. چرا باید برم مدرسه؟	۵۱
۱۰. چرا من هیچوقت برنده نمی شم؟	۵۴
۱۱. چرا تقلب می کنی؟	۵۸
۱۲. منو میرسونی مدرسه؟	۶۱
فصل ۳: تعیین حد و مرزها	۶۷

۱۳. میشه یکم دیگه بیدار بمونم؟ ۶۸
۱۴. چرا باید برم حموم؟ من که دیروز رفتم. ۷۲
۱۵. می شه ۵ دقیقه بیشتر تلویزیون نگاه کنم؟ ۷۶
۱۶. می شه یه آببات دیگه بردارم؟ ۷۹
۱۷. همین الان بیا اینجا؟ ۸۳
۱۸. مگه تو رئیس منی؟ ۸۵
- فصل ۴: "من می ترسم" ۸۹
۱۹. درد می گیره؟ ۹۲
۲۰. در رو قفل کردی؟ ۹۷
۲۱. توی ناظم هیولا / روح هست؟ ۱۰۱
۲۲. وقتی کسی میمیره دردش می گیره؟ ۱۰۳
۲۳. از دستم عصبانی هستی؟ ۱۰۷
- فصل ۵: بچه کوچولوها هم می توانند معنویت را درک کنند ۱۱۱
۲۴. خدا کجاس؟ ۱۱۴
۲۵. بابا بزرگ / ماما بزرگ [که مرده اند] می تونن مارو ببینن؟ ۱۱۷
۲۶. خدا رو درست کرده؟ ۱۲۱
۲۷. خدا دختره یا پسر؟ ۱۲۴
۲۸. چرا باید بریم مسجد [کلیسا، اماکن مذهبی]؟ ۱۲۶
- فصل ۶: گام به گام تا استقلال ۱۳۱
۲۹. می شه منم کنار شما بخوابم؟ ۱۳۲
۳۰. می شه امشب بیرون نرید؟ ۱۳۷
۳۱. مجبوری بری سرکار؟ ۱۳۹
۳۲. می شه وقتی بزرگ شدم باهات ازدواج کنم؟ ۱۴۴
۳۳. می شه واسه همیشه با شما زندگی کنم؟ ۱۴۷

فصل ۷: پول که علف خرس نیست!.....	۱۵۱
۳۴. می شه برام بخری؟.....	۱۵۲
۳۵. من هزار تومن توی قلک دارم. می شه اسباب بازی بخرم؟.....	۱۵۶
۳۶. ما پولداریم؟.....	۱۵۹
۳۷. خونه اونا از خونه ما بزرگتره؟.....	۱۶۱
فصل ۸: بزرگ شدن.....	۱۶۵
۳۸. بایانوالا / جن و پری / فرشته مهربون واقعی هستن؟.....	۱۶۵
۳۹. اگر سیر لاکم رو بخورم، یه فوتبالیست خوب می شم؟.....	۱۶۸
۴۰. من کی بزرگ میشم؟.....	۱۷۱
۴۱. بچه ها از کجا میان؟.....	۱۷۴
۴۲. [دختر می پرسد]: چرا اون دودول داره ولی من ندارم؟.....	۱۷۷
۴۳. چرا پوست بعضی آدمها قهوه ایه (سفیده)؟.....	۱۸۱
۴۴. وقتی داداش / خواهر بزرگام به دنیا اومد من کجا بودم؟.....	۱۸۳
فصل ۹: "بین خودمون بمونه".....	۱۸۷
۴۵. چند سالته؟.....	۱۸۸
۴۶. می شه باهات پیام حموم ایا والد جنس مخالف؟.....	۱۹۰
۴۷. چرا دوست داری لاغر بشی؟.....	۱۹۳
۴۸. وقتی بزرگ شدی میخوای چیکاره شی؟.....	۱۹۶
۴۹. وقتی بچه دار می شید، باید ازدواج کنید؟.....	۱۹۷
۵۰. وقتی بزرگ شدی، دلت می خواست مامان / بابا بشی؟.....	۱۹۹
فصل ۱۰: آخرین سؤال.....	۲۰۳

مقدمه مترجم

برای شروع باید بگویم که روش‌های تربیتی مطرح شده در این کتاب به روشی بسیار قابل فهم و در عین حال موثر مطرح شده‌اند. جهت جدا نشدن از حال و هوای محیط خانواده، حرف‌هایی که کودکان می‌زنند و مکالمه‌هایی که با آنها می‌شود را به زبان شکسته آورده‌ام. در ضمن، برخی از نکات و بحث‌های مطرح شده در این کتاب مناسب فرهنگ غربی بوده که بنده سعی کرده‌ام با نگاهی به وضعیت فرهنگ بومی ایران آنها را دوباره نویسی کنم. البته هرکجا این کار انجام شده در پانویست آنرا توضیح داده‌ام. نیز بایستی ذکر کنم گرچه این کتاب را یک روانشناس آمریکایی (دکتر سوزان بارتل) نوشته‌است، نکات تربیتی آن می‌تواند به خانواده‌های ایرانی در تربیت فرزندان سالم و مفید به حال خود و جامعه کمک نماید.

رضا رضائی

دی ۸۹

مقدمه

پدر و مادرها بی صبرانه منتظر روزی هستند که کودکشان حرف زدن را آغاز کند. بعنوان والدین، این یکی از بزرگترین دل مشغولیهای زندگی ماست. اما زمانی فرا می رسد که کودک تان بی وقفه از شما سوال می کند "ابن چیه؟ چرا اینجوریه؟" تا جائیکه بعضی اوقات آرزو می کنید او این کلمات و کلمات دیگر را یاد نمی گرفت تا با سرهم کردن آنها سوالهایی بپرسد که بیشتر اوقات کاملاً بی معنی هستند.

اما لحظه ای صبر کنید! با اینکه کاملاً قبول دارم سوالهای بی وقفه فرزند چهار تا هشت ساله تان، شما را خسته می کند و اعصابتان را به هم می ریزد، باید بگویم که در این مرحله از رشد، سوالهای کودک کم کم عمیق تر شده و اگر به دنبال رمزگشایی معنی این سوالها باشید می توانید به رویاها، آرزوها، بیم ها و امیدهای او پی ببرید.

اگر دقیقاً به سوال کودک تان توجه کنید، غالباً می توانید به درون ذهن او راه یابید. پس از اینکه از سوالهای او فهم درستی پیدا کردید یاد می گیرید طوری به او جواب دهید که ترجیح دهد به جای سکوت کردن حرف دلش را با شما بزند. در این صورت قادر خواهید بود بذری دوستی همیشگی بین خود و فرزندتان را بکارید.

والدین غالباً از عدم توانایی خود در برقراری ارتباط موفق با فرزندشان با من سخن می گویند و از این مساله دلگیر هستند. دوست دارند کودکشان بیشتر با آنها حرف بزند. اگر روشی متفاوت برای جواب دادن به سوالهای فرزندتان یاد بگیرید قادر خواهید بود از همان زمان که او هنوز خیلی کم سن و سال است ارتباط دوستانه‌ای با او برقرار کنید. سپس با بزرگتر شدن او می توانید این ارتباط را قویتر کنید. وقتی فرزندتان به سن نوجوانی برسد چنان ارتباط نزدیک و صمیمانه‌ای با او خواهید داشت که بهتر از آن ممکن نباشد.

هدف من در کتاب کودک می پرسد: ۵۰ سؤال متداول کودکان ۴ تا ۸ ساله این است که به شما یاد دهم چطور مثل یک روان شناس ماهر آنقدر به فرزندتان نزدیک شوید که از دلواپسی‌ها، نگرانی‌ها و حتی لحظه‌های شاد خودش برای شما بگوید. بهترین زمان برای شروع همین حالا است، چون فرزندتان در این سن در حال ورود به دنیای ارتباطات کلامی است. چشم فرزند شما از دو سه سال قبل از مدرسه تا دو سه سال اول مدرسه به روی تجارب جدید بسیاری باز می شود. در همین حال توانایی او در استفاده از زبان به شدت در حال رشد است. سوالهای او دیگر یک سری کلمات به هم چسبیده نیستند. او اکنون سوالهای معنادار می پرسد. بعضی اوقات پاسخ به این سوالات چندان آسان نیست. این سوالات می توانند چیزهای زیادی در مورد فرزندتان به شما بگویند.

سوالهایی که در این کتاب مطرح شده سوالهای واقعی هستند که والدین در آمریکا و دیگر نقاط جهان با آنها مواجه هستند. در واقع من در اینترنت از والدین خواستم سوالهایی که فرزندشان از آنها می پرسند را برای من بفرستند. ممکن است این سوال برایتان پیش بیاید که از میان هزاران سوالی که برایم فرستاده شده بود معیار من برای انتخاب و حذف سوالها چه بوده

است؟ در واقع انتخاب سوالها بسیار آسان بود. همانطور که الگوی رشد جسمی کودک مشخص است، رشد شناختی و عاطفی کودک نیز مسیری قابل پیش‌بینی را طی می‌کند و این رشد در سوالاتی که او می‌پرسد انعکاس می‌یابد. بر این اساس چندان جای تعجب نیست که اکثر سوالات دریافتی مشابه باشند. شایع‌ترین سوال برای این گروه سنی چنین بود: "اجازه میدی خوراکی بخورم؟" حتما تعجب کردید! برای من که عجیب نیست. بچه کوچولوها این خوراکیها را دوست دارند. این خوراکیها بخش جدانشدنی زندگی در مدرسه است. مهمتر اینکه آنها همیشه چنان سرگرم بازی هستند که به تغذیه و انرژی نیاز پیدا می‌کنند. در فصل یک بیشتر در مورد این خوراکیها بحث می‌کنم.

پنجاه سوال حاضر از میان شایع‌ترین سوالهایی که والدین در مورد فرزندان پیش از دبستان تا کلاسی دوم ابتدایی فرستاده بودند انتخاب شده اند. انتخابی که هم ساده بود و هم پیچیده باید اعتراف کنم سوالهایی بودند که بسیار دوست داشتم و باعث می‌شدند بخندم. گریه کنم، یا به فکر فرو روم ولی چون شایع نبودند نتوانستم آنها را انتخاب کنم.

با اینحال اگر سوالهایی را فرستاده‌اید و اکنون آنها را در کتاب نمی‌بینید شک نکنید که این سوالها را نیز مد نظر داشته‌ام. من تک‌تک سوالها را می‌خوانم و موقع انتخاب بسیار دقت می‌کنم. خدایا! همه جور خانواده پیدا می‌شود: خانواده‌های بی‌نظیر، خانواده‌های آشفته، خانواده‌های جذاب، خانواده‌های سخت‌کوش، خانواده‌های پر مشغله، خانواده‌های خسته.

هنگام خواندن این کتاب باید توجه داشته باشید که روند رشد عاطفی، اجتماعی، شناختی، و درسی کودکان نیز همانند رشد جسمی آنها در کودکان مختلف متفاوت است. به همین دلیل این کتاب سنین ۴ تا ۸ سال را مد نظر قرار داده است چون ممکن است سوال خاصی را کودکی پیش از

اینکه به دبستان برود بپرسد ولی همان سوال تا کلاس دوم به ذهن کودکی دیگر نرسد. هر دو طبیعی و سالم هستند.

شاید بپرسید چرا سنین پیش از دبستان را به همراه سالهای اولیه دبستان در یک کتاب آورده‌ام. حقیقت اینست که شباهت پیش‌دبستانی‌ها و مهدکودکیها از لحاظ رشدی بیشتر از تفاوت هایشان است. مهدکودکی‌ها شاید در مدارس متفاوتی باشند ولی نکته مهم این است که آنها از لحاظ رشدی شباهت بیشتری با کودکان سالهای اولیه دبستان دارند و از خصوصیات بچه‌های سه، چهارساله فاصله می‌گیرند. بسیاری از کودکان پیش دبستانی خواندن و نوشتن را یاد می‌گیرند و از لحاظ اجتماعی شروع به مستقل شدن می‌کنند. همانطور که خواهید دید، آنها به خوبی در این گروه می‌گنجند.

البته اتفاق می‌افتد که بعضی کودکان از لحاظ رشد عاطفی بسیار پیشرفته تر یا بسیار عقب‌تر از همسالان باشند. وقتی والدین با چنین مساله‌ای مواجه می‌شوند ممکن است نگران شوند که چرا رفتار کودکان با بقیه همسالانش متفاوت است. اگر فکر می‌کنید کودکان از لحاظ رشدی، شناختی، یا اجتماعی یک جورهایی از بقیه "عقب‌تر" یا بسیار جلوتر است، باید هشیار باشید. با پزشک، معلم، و یا مشاور مدرسه او صحبت کنید یا او را نزد روان‌شناس کودک یا مددکار اجتماعی ببرید. اگر مشکلی باشد به صلاح خود و فرزندان است که هرچه زودتر به آن رسیدگی کنید.

با نگاهی گذرا به فهرست مطالب خواهید دید که سوالات در ۹ فصل با دقت کافی و بر اساس محدوده‌های رشد شناختی و عاطفی کودکان ۴ تا ۸ ساله دسته‌بندی شده‌اند. هنگام خواندن ۵۰ سوال متوجه خواهید شد که تقسیم‌بندی فصول، خردمندانه انجام شده است. حتی اگر هیچ سؤالی نفرستاده باشید خواهید دید که فرزندان این سوالها را می‌پرسد. با یاد

گرفتن نحوه صحیح پاسخ به این سوالها خواهید دید که این کتاب آسان و جالب است.

در واقع روشهای مطرح شده اصلا مشکل نیستند. هر کاری کنید، بالاخره فرزندان از شما سوال خواهد پرسید. کل چیزی که برای قوی کردن و عمق دادن به رابطه خود و فرزندان نیاز دارید، دانستن روش پاسخدهی مناسب به سوالات او است. بدین ترتیب خواهید توانست ناکامی‌هایی که در ایجاد ارتباط با او دارید را کمتر کرده و طوری به سوالهای او پاسخ دهید که نیازهای شناختی و عاطفی‌اش کاملا برآورده شود. با واکنش بهتر و برآورده کردن این نیازها، تقویت‌های دائمی کودک را کاهش خواهید داد و او را کمی بهتر از قبل خواهید شناخت. چطور است؟ بسیار خوب! فکر کنم الان می‌توانیم شروع کنیم.

موفق باشید!

دکتر سوزان